

Бойченко Руслан
старший викладач
Сумський національний аграрний університет
м. Суми

ЕКОНОМІЧНЕ СТИМУЛЮВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ

Раціональне використання і охорона земель – важлива екологічна та соціально-економічна передумова сталого розвитку суспільної формації. Тому, на сьогоднішній день особливого характеру та гостроти набули питання щодо раціонального використання та охорони земель, які мають унікальне значення – земель сільськогосподарського призначення.

Землями сільськогосподарського призначення визнаються землі, надані для виробництва сільськогосподарської продукції, здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, розміщення відповідної виробничої інфраструктури або призначені для цих цілей [1].

Стан використання земель в Україні є критичним, надмірна розораність угідь та майже цілковите припинення виконання комплексу робіт із захисту ґрунтів призводить до розвитку ерозійних і деградаційно-руйнівних процесів. В зв'язку з цим подальша деградація земельних ресурсів у сільському господарстві може мати катастрофічні наслідки щодо продовольчої безпеки країни та здоров'я нації.

Одним із механізмів поліпшення ситуації є економічне стимулювання власників землі і землекористувачів щодо впровадження заходів збереження, відтворення та поліпшення родючості ґрунтів, їх охорони та раціонального використання.

Економічне стимулювання є одними з найбільш вагомих важелів заохочення землекористувачів до ефективного використання та охорони земельних ресурсів. Даний механізм регулювання земельних відносин

характеризується системою заходів економічного впливу, спрямованих на реалізацію земельної політики держави, забезпечення прав землевласників і землекористувачів, встановлення соціально справедливих платежів за землю, економічне спонукання до раціонального й ефективного землекористування [2].

Економічне стимулювання є однією з головних функцій механізму регулювання земельних відносин в умовах ринку. Методи економічного стимулювання поділяють на прямі і непрямі. До прямих належать: надання пільгових кредитів; заохочення до поліпшення якості земель, підвищення родючості ґрунтів, виробництво екологічно чистої продукції, звільнення від плати за земельні ділянки, що перебувають у стадії сільськогосподарського освоєння або поліпшення їх стану в період, передбачений проектом проведення робіт; надання коштів державного і місцевого бюджетів для відновлення земель, порушених не з вини землевласників і землекористувачів. До непрямих методів належать компенсації втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва та ін [3].

Зміст економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель закріплено у статті 205 Земельного кодексу України, згідно якої: надання податкових і кредитних пільг суб'єктам, які здійснюють за власні кошти заходи, передбачені загальнодержавними та регіональними програмами використання і охорони земель; виділення коштів з державного або місцевого бюджету особам для відновлення попереднього стану земель, порушених не з їх вини; звільнення від плати за земельні ділянки, що перебувають у стадії сільськогосподарського освоєння або поліпшення їх стану згідно з державними та регіональними програмами; компенсацію з бюджетних коштів зниження доходу власників землі та землекористувачів унаслідок тимчасової консервації деградованих і малопродуктивних земель, що стали такими не з їх вини [1].

Критеріями економічного стимулювання є відтворення і підвищення родючості ґрунтів та поліпшення екологічного стану угідь відносно їх базового рівня при одержанні земель у власність або користування, у тому числі на умовах

оренди, що повинно підтверджуватись результатами агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення.

Зважаючи на вище зазначене, економічне стимулювання раціонального використання і охорони земель має здійснюватися шляхом: заохочення за поліпшення якості земель, підвищення родючості ґрунтів і виробництво екологічної продукції; надання коштів державного або місцевого бюджету для відновлення земель, порушених не з вини суб'єкта господарювання; надання пільгових кредитів, які здійснюють заходи, спрямовані на раціональне використання і охорону земель; часткова компенсація з коштів бюджету, зниження доходу внаслідок тимчасової консервації земель, порушених не з вини суб'єкта господарювання; звільнення від плати за земельні ділянки, що перебувають на стадії сільськогосподарського освоєння або поліпшення їх стану у період, передбачений проектом проведення робіт.

Отже, основною метою економічного стимулювання раціонального використання і охорони земель є створення високоефективного землеволодіння, всебічна охорона та відтворення родючості ґрунтів, формування екологічно збалансованого та економічно ефективного землекористування сільськогосподарських підприємств.

Література

1. Земельний кодекс України [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

2. Боклаг В.А. Формування та розвиток державної політики у сфері управління земельними ресурсами в Україні: дис. на здобуття наук. ступеня доктора наук з держ. управління: спец. 25.00.02 – механізми державного управління / В.А. Боклаг. – Запоріжжя, 2015. – 423.

3. Саблук П.Т. Розвиток земельних відносин в Україні / П.Т. Саблук. – К. : Вид-во ННЦ ІАЕ, 2006. – С. 203.